

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра психології і туризму

КУРСОВА РОБОТА з
загальної психології

на тему: «Соціально-психологічні чинники формування образу шлюбного
партнера у юнацькому віці»

Студентки 2 курсу групи ПС 02-21
Факультету туризму, бізнесу і
психології
Спеціальності 053 Психологія
Попельнюк М.С.
Науковий керівник:
к. психол. н., доцент
Кучеровська Н.О.
кафедра психології і туризму

Національна шкала: _____
Кількість балів: _____ Оцінка ЄКТС: _____

Члени комісії:

_____	_____
(прізвища та ініціали)	(підпис)
_____	_____
(прізвища та ініціали)	(підпис)
_____	_____
(прізвища та ініціали)	(підпис)

КИЇВ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ ШЛЮБНОГО ПАРТНЕРА У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ.....	6
1.1.Психологічні та соціальні основи сучасного шлюбу	6
1.2.Особливості формування адекватних сімейно-шлюбних уявлень у юнацькому віці.....	9
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО- ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ ШЛЮБНОГО ПАРТНЕРА У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ	14
2.1. Огляд та обґрунтування методів дослідження	14
2.2. Тест-картка оцінки готовності до сімейного життя І.Ф. Юнда, спрямована на визначення рівня психологічної готовності до шлюбу.....	18
2.3. Опитувальник «Мотиви одруження» (С. І. Голод).....	19
РОЗДІЛ 3 ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ ШЛЮБНОГО ПАРТНЕРА У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ.....	21
3.1. Організація емпіричного дослідження.....	21
3.2. Інтерпретація отриманих результатів.....	23
ВИСНОВКИ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	32
ДОДАТКИ	34
РЕЗЮМЕ.....	38

ВСТУП

Актуальність дослідження. Дослідження соціально-психологічних чинників формування образу шлюбного партнера у юнацькому віці є дуже актуальним з кількох причин.

По-перше, юнацький вік - це період життя, коли починають формуватися особистісні цінності та вподобання, які в подальшому можуть визначити вибір партнера для створення сім'ї. Дослідження соціально-психологічних чинників, які впливають на формування образу шлюбного партнера, можуть допомогти розуміти, які саме чинники впливають на цей процес.

По-друге, шлюб - це важлива соціальна інституція, яка має велике значення для більшості людей у світі. Вибір партнера для створення сім'ї може вплинути на різні аспекти життя людини, такі як її емоційне благополуччя, фізичне здоров'я, фінансовий стан тощо. Розуміння соціально-психологічних чинників формування образу шлюбного партнера може допомогти забезпечити більш успішні та стійкі шлюбні відносини в майбутньому.

По-третє, в сучасному світі дедалі більше людей знаходять партнерів через онлайн-сервіси та додатки для знайомств. Це може вплинути на формування образу шлюбного партнера та його критеріїв. Дослідження соціально-психологічних чинників можуть допомогти зрозуміти, як ці технології впливають на вибір партнера та як їх використання може вплинути на шлюбні відносини.

Отже, дослідження соціально-психологічних чинників формування образу шлюбного партнера у юнацькому віці може мати значний вплив на практичний рівень. Знання про те, які особливості та критерії юні люди вважають важливими для вибору партнера, може допомогти в розробці профілактичних програм з метою попередження шлюбних проблем та розлучень у майбутньому.

Дослідження на дану тему проводяться у різних контекстах та з різних підходів, але загальна мета полягає в тому, щоб з'ясувати, які соціально-

психологічні чинники впливають на формування образу шлюбного партнера у юнацькому віці.

Відомо, що вітчизняні дослідники такі як С. Євтушенко, Н. Войнаровська, Т. Рибалко, Г. Розова та інші вивчали дану проблематику, проводили соціологічні опитування та аналізували результати. У зарубіжній науковій літературі також існує велика кількість праць на дану тему, зокрема дослідження таких вчених, як Дж. Баулі та Д. Тавінер (США), Леманн (Німеччина), Л. Штернберг та Р. Фрідман (Ізраїль), М. Брікельс та Р. Ден Брікельс (Нідерланди) та інші.

Зокрема, дослідження С. Євтушенко та Г. Розової (2016) в Україні показали, що основними чинниками, які впливають на формування образу шлюбного партнера, є естетичні та моральні якості, соціально-економічний статус, національна приналежність, освіта та інші фактори. Дослідження Н. Войнаровської (2018) також в Україні вказують на значення внутрішньої краси та соціального статусу у виборі партнера, а також на вплив традиційних гендерних рівностей тощо.

Від так, тема соціально-психологічних чинників формування образу шлюбного партнера у юнацькому віці є активно вивчається як вітчизняними, так і зарубіжними дослідниками і на сьогодні вважається актуальною.

Мета: за допомогою емпіричного дослідження виявити соціально-психологічні чинники формування образу шлюбного партнера у юнацькому віці.

У відповідності до мети дослідження, необхідно виконати наступні **завдання:**

1. Розглянути й узагальнити концептуальні моделі чинників впливу на формування образу шлюбного партнера у юнацькому віці.
2. Описати методики емпіричного дослідження.
3. Проаналізувати результати емпіричного дослідження чинників впливу на формування образу шлюбного партнера у юнацькому віці.

4. Визначити особливості соціально-психологічних чинників впливу на формування образу шлюбного партнера у юнацькому віці.

Об'єктом дослідження є явище особливості формування образу шлюбного партнера у юнацькому віці.

Предметом – виступають соціально-психологічні чинники формування образу шлюбного партнера у юнацькому віці

Гіпотеза дослідження – існують певні соціально-психологічні чинники, які впливають на формування образу шлюбного партнера у студентів Київського національного лінгвістичного університету, і ці чинники можуть бути пов'язані з такими факторами рівень готовності до шлюбу та мотиви.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань та досягнення мети нами використовувалися загальнонаукові методи теоретичного рівня (аналіз, синтез, порівняння, систематизація, узагальнення науково-теоретичних та емпіричних даних) та методи емпіричного дослідження (опитування).

Емпіричною базою дослідження виступала вибірка, до якої увійшли 30 респондентів віком 17-21 рік, із них 15 дівчат та 15 хлопців.

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Зміст роботи викладений на 38 сторінках друкованого тексту. Список використаних джерел нараховує 19 найменування.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ ШЛЮБНОГО ПАРТНЕРА У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

1.1. Психологічні та соціальні основи сучасного шлюбу

Шлюб є складним соціальним явищем, яке має свої психологічні та соціальні аспекти. Сьогоднішній шлюб має багато відмінностей від традиційного шлюбу минулих часів.

Сучасний шлюб залежить від багатьох психологічних чинників, які можуть впливати на його стан та тривалість. Відобразимо на рис.1.1 деякі з найважливіших психологічних чинників, що впливають на сучасний шлюб.

Рис.1.1. Психологічних чинники впливу на сучасний шлюб [13, с.8]

Одним з основних психологічних аспектів шлюбу є взаємодія між партнерами. Сьогодні в парах ми бачимо більше рівності, ніж колись. Це означає, що партнери мають більше можливостей висловити свої потреби та бажання і очікувати, що їхній партнер вислухає їх і намагається зрозуміти. Більшість пар також працюють на спільну мету, що може змінювати динаміку взаємин.

Однак, наявність рівності у взаєминах не завжди є легкою. Партнери можуть мати різні очікування щодо того, що робить "хороший" шлюб. Також, коли обидва партнери мають багато можливостей висловити свої потреби, це може стати джерелом конфліктів.

Ще одним психологічним аспектом шлюбу є комунікація. У сучасному світі, де більшість пар працюють на роботі, використовують технології, мають сім'ї, комунікація може стати викликом. Більшість пар повинні знайти спосіб зберегти свої відносини, використовуючи такі інструменти, як зустрічі, відеозв'язок, повідомлення тощо [1, с .67].

Отже, психологічні чинники можуть впливати на багато аспектів шлюбу, включаючи емоційний стан партнерів, їх спілкування та рівень задоволення від стосунків. Крім того, індивідуальні риси партнерів, такі як рівень самооцінки, впевненість у собі та здатність до емпатії, також можуть вплинути на стан шлюбу. Якщо партнери знають про ці чинники та намагаються працювати над ними, то вони можуть створити здорові та міцні стосунки.

Щодо соціальних аспектів шлюбу, одним з головних аспектів є зміна ролі жінки. Жінки сьогодні більш активні у суспільстві і мають більше можливостей для своєї кар'єри та особистого розвитку. Це може впливати на динаміку шлюбу, оскільки багато жінок вже не обмежуються роллю домогосподарки та матері. І, хоча це дозволяє їм більше свободи та можливостей, воно також може призводити до конфліктів, якщо партнери не вміють ділити справи та відповідальність у сім'ї [5, с .36].

Відобразимо на рис.1.2 основні соціальні чинники, що також грають важливу роль у сучасному шлюбі.

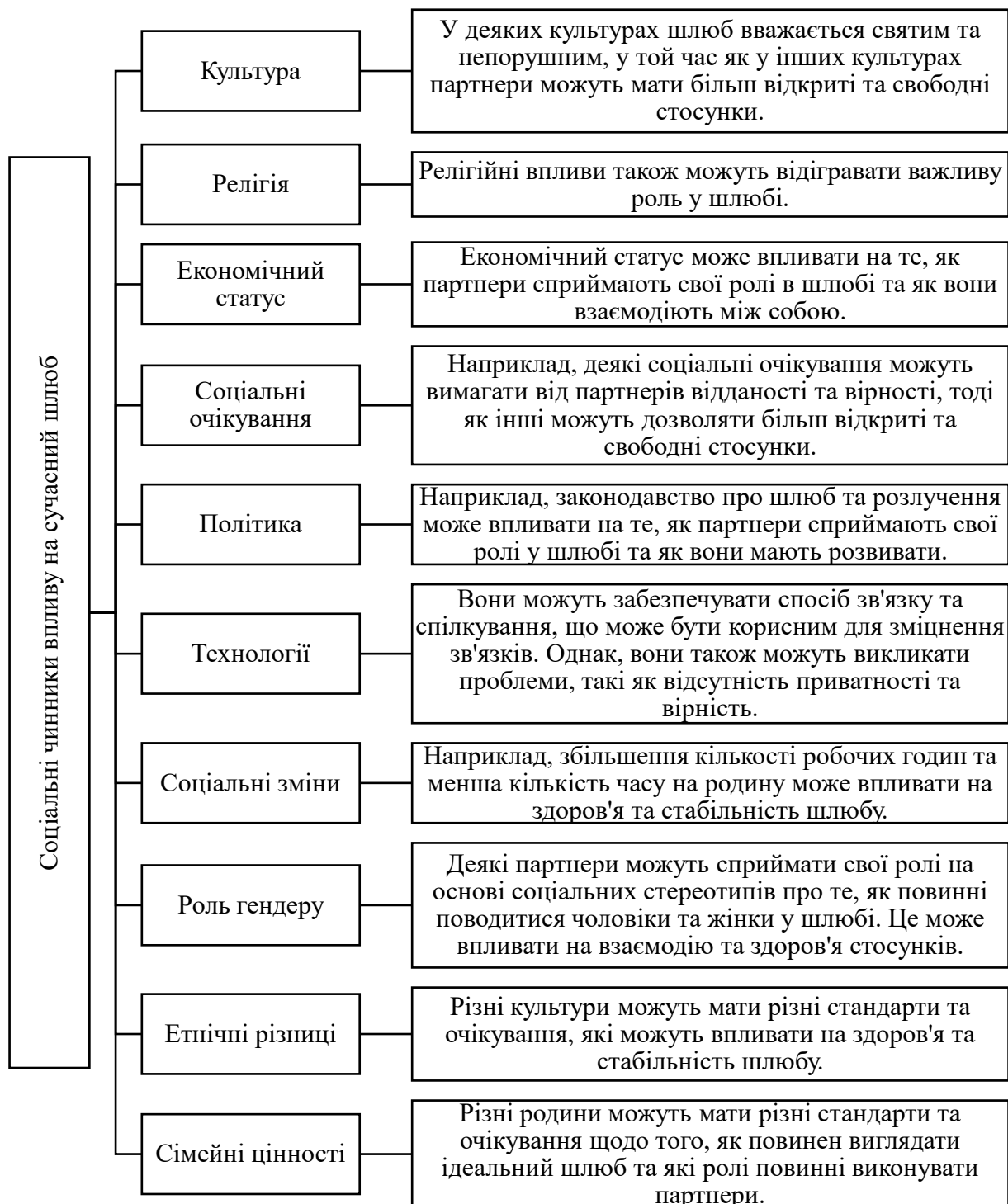

Рис.1.2. Соціальні чинники впливу на сучасний шлюб [8, с.15]

Отже, соціальні та психологічні фактори впливають на формування та стан шлюбу в сучасному світі. Важливо зазначити, що немає однієї універсальної формули для успішного шлюбу, оскільки кожна пара має свої унікальні потреби та очікування. Проте, розуміння психологічних та

соціальних факторів може допомогти партнерам розвивати здорові та стійкі стосунки. Наприклад, важливо звертати увагу на комунікацію та взаєморозуміння, зберігати приватність, поважати роль гендеру та культурні різниці, а також ставитися до змін в соціальному середовищі з розумінням.

Крім того, соціальні зміни можуть впливати на вибір партнерів. Наприклад, у сучасному світі дедалі більше пар віддають перевагу знайомствам та зв'язкам через соціальні мережі та додатки знайомств. Це може вплинути на те, як люди сприймають шлюб та відносини взагалі.

Нарешті, соціальні норми та очікування також можуть впливати на шлюб. У сучасному світі більшість людей більш ліберально налаштовані щодо шлюбу та сімейних відносин, і деякі традиційні норми можуть втрачати свою вагу. Наприклад, стереотип про те, що шлюб повинен бути вічним та незмінним, може змінюватися [9, с.87].

Отже, сучасний шлюб має багато психологічних та соціальних аспектів. Партнери мають більше можливостей для висловлення своїх потреб та бажань, але це може стати джерелом конфліктів. Комунікація стає викликом у сучасному світі, де більшість пар працюють на роботі та використовують технології. Зміна ролі жінки та соціальні зміни можуть також вплинути на шлюб та відносини взагалі.

1.2. Особливості формування адекватних сімейно-шлюбних уявлень у юнацькому віці

Сім'я є одним із найважливіших соціальних інститутів, який потребує постійного наукового дослідження. Ця потреба є особливо гострою під час економічних, політичних і соціальних змін у нашому суспільстві. Збільшення кількості розлучень, особливо в перші роки подружнього життя, свідчить про необхідність і актуальність пошуку шляхів стабілізації сім'ї, зокрема вивчення основних підходів до її створення, формування відповідного образу майбутнього подружжя серед молоді.

Шлюб є усталеним засобом створення сім'ї та соціального контролю над нею, одним із способів утримання та розвитку суспільства. У багатьох державах введено шлюб, який зазвичай супроводжується укладенням шлюбного контракту.

В Україні шлюбні відносини складаються на добровільних засадах - тобто «згода особи на шлюб передбачає вільне, свідоме волевиявлення ним вступити в союз з конкретною особою, прийняти намір створити сім'ю з його правами». та обов'язки подружжя» [2, с.45]. Дійсний шлюб реєструється в органах державної реєстрації актів цивільного стану (РАГС). Зареєстроване подружжя має рівні права та обов'язки в усіх аспектах шлюбних відносин, а також у всіх матеріальних аспектах.

Необхідною основою сім'ї є вміння формувати сімейні відносини, не втрачаючи власної індивідуальності, з одного боку, і не нав'язуючи її іншим, з іншого. Потреба в психологічній близькості задовольняється не розчиненням особистості одного партнера в особистості іншого партнера, а формуванням поваги до себе, до членів сім'ї, знаходженням і вмінням знаходити контекст взаємодії, спілкування, взаємоповаги, робота над собою та стосунками.

Питання вибору подружжя розглядається в працях різних психологів і соціологів, які досліджували сімейні стосунки (І.В. Гребеннікова, С.І. Голод, С.В. Ковальов, А.Г. Харчев, М.С. Мацковський та ін.) [3]. Якщо водночас назвати «пік» соціологічних та психологічних досліджень сімейних стосунків, то можна відзначити, що більшість із них проводилась у 80-90-х роках ХХ ст.

Багато дослідників досліджували мотиви вибору чоловіка, опитуючи людей різної сімейної історії та віку. У ході цих досліджень було встановлено, що найсерйозніші помилки молодих людей до шлюбу припускаються під час зустрічей. Багато молодих людей часто вирішуються на шлюб необачно, підкреслюючи в своєму партнері ті якості і риси особистості, які в сімейному житті відіграють незначну, підпорядковану роль.

Образ майбутнього подружжя - це суб'єктивне ідеальне уявлення про психофізичні, психофізіологічні, психологічні, соціально-психологічні та

духовні характеристики бажаного подружжя, яке виникає в результаті інтеріоризації та прояву відомих ознак, структурних особливостей і відносин - тема сімейних пар.

Бачення шлюбних відносин в підлітковому віці може відрізнятися в залежності від культурних, соціальних та релігійних факторів. Однак, загалом можна виділити певні основні ознаки бачення шлюбних відносин у підлітків.

Підлітки часто створюють ідеалізовані уявлення про шлюбні відносини, що можуть впливати різні фактори, такі як кіно, музика, реклама та інші засоби масової інформації. Вони можуть мати уявлення про те, що шлюбні відносини повинні бути повні романтики та кохання, а також про те, що шлюб - це гарантований шлях до щастя та успіху в житті [17, с.87].

Підлітки часто бачать шлюбні відносини як стосунки, що базуються на взаємній привабливості та хімії між партнерами. Вони можуть вважати, що у шлюбі повинна бути сильна взаємна прив'язаність та пристрасть між партнерами.

Багато підлітків бачать шлюбні відносини як шлях до стабільності та безпеки в житті. Вони можуть мати уявлення про те, що шлюб - це зобов'язання перед партнером, а також спосіб забезпечити сімейне благополуччя.

Деякі підлітки можуть відмовлятися від ідеалізованих уявлень про шлюбні відносини та бачити їх як реальний життєвий досвід. Вони можуть бачити шлюб як складний та вимагає багато зусиль та праці, що потрібні для його збереження та розвитку. Такі підлітки можуть вважати, що шлюб - це не просто романтичний епізод, а складна реальність, яку потрібно будувати та підтримувати [12, с.12].

Багато підлітків можуть бачити шлюбні відносини як відносини між різними гендерами зі своїми відповідними ролями. Такі уявлення можуть бути сформовані під впливом соціальних норм та стереотипів. Наприклад, дівчата можуть мати уявлення про те, що їм потрібно бути доглядачками та піклуватися про дітей, а хлопці - забезпечувати сім'ю та бути провідними.

Загалом, бачення шлюбних відносин у підлітковому віці може бути досить різноманітними та спричиненими різними факторами. Важливо, щоб молодь мала можливість знайомитися з реальним досвідом шлюбу та ставитися до них критично та адекватно, а також мати можливість отримувати інформацію про здорові шлюбні відносини та їх формування.

Враховуючи вище викладене, формування адекватних сімейно-шлюбних уявлень є важливим аспектом розвитку особистості в юнацькому віці. Особливості формування таких уявлень включають:

1. Роль сім'ї: Сім'я є основою формування уявлень про сімейно-шлюбні стосунки. У підлітковому віці батьки повинні створювати сприятливі умови для розвитку позитивних уявлень про сімейне життя. Вони можуть діяти як позитивний приклад, демонструвати любов та повагу одне до одного, вирішувати конфлікти конструктивно.

2. Культура: Культура, до якої належить юна людина, може впливати на її уявлення про сімейно-шлюбні стосунки. Наприклад, у деяких культурах шлюб вважається умовою для забезпечення нащадків, тоді як в інших він може бути більш спрямований на взаємне кохання.

3. Соціальне середовище: Юні люди отримують вплив з багатьох джерел, таких як друзі, рідна мова, мас-медіа тощо. Це може вплинути на їхні уявлення про сімейно-шлюбні стосунки. Для того, щоб уникнути негативних впливів, батьки та освітні заклади можуть створити умови для позитивного соціального взаємодії зі своїми ровесниками.

4. Освіта: Освіта може впливати на формування уявлень про сімейно-шлюбні стосунки. Наприклад, в школах можуть проводитися уроки, присвячені питанням сімейного життя та вихованню дітей. Також можуть проводитися семінари для батьків та молодих людей щодо сімейно-шлюбних відносин [11, с.21].

5. Самооцінка: Самооцінка може впливати на уявлення про сімейно-шлюбні стосунки. Якщо у молодої людини низька самооцінка, то вона може мати негативне ставлення до шлюбу та сімейного життя, що може призвести

до неадекватних уявлень про сімейні відносини. Тому важливо створювати умови для підвищення самооцінки молодої людини.

6. Сексуальна освіта: Сексуальна освіта може допомогти у формуванні адекватних уявлень про сімейно-шлюбні стосунки. Це може включати в себе навчання про засоби захисту, здоровий спосіб життя, емоційну та фізичну безпеку під час статевих відносин.

7. Особисті досвід та спостереження: Особистий досвід та спостереження можуть мати великий вплив на уявлення про сімейно-шлюбні стосунки. Молоді люди можуть вивчати досвід різних пар, вивчати причини розривів відносин та розв'язування конфліктів в парах [17, с.98].

Отже, формування адекватних сімейно-шлюбних уявлень у юнацькому віці є дуже важливим етапом у розвитку особистості. Для цього необхідно створити сприятливі умови в сім'ї, культурному та соціальному середовищі, надати належну освіту та підтримку молодим людям.

РОЗДІЛ 2 МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ ШЛЮБНОГО ПАРТНЕРА У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

2.1. Огляд та обґрунтування методів дослідження

Дослідження соціально-психологічних чинників формування образу шлюбного партнера у юнацькому віці можна проводити за допомогою різних методів дослідження, які можуть включати як кількісні, так і якісні методи, розглянемо далі найбільш поширені.

Дослідження можна проводити за допомогою анкет, які містять запитання про важливість різних характеристик у шлюбному партнері. Такі анкети можуть бути стандартизованими і містити однакові запитання для всіх учасників дослідження, або індивідуалізованими і містити запитання, які стосуються конкретної особистості.

Дослідження можна проводити у форматі фокус-груп, де група учасників обговорює тему, пов'язану з образом шлюбного партнера. Такий метод дослідження дозволяє дослідникам отримати більш детальне розуміння того, які фактори впливають на формування образу шлюбного партнера.

Інтерв'ювання може бути проведено індивідуально або у груповій формі. Цей метод дослідження дозволяє дослідникам отримати більш детальну інформацію про індивідуальні думки та досвід учасників дослідження [4, с.78].

Експериментальний метод можна використовувати для дослідження взаємозв'язку між різними факторами та образом шлюбного партнера. Наприклад, можна досліджувати, які фактори впливають на те, які характеристики шлюбного партнера є важливими для учасників дослідження.

Спостереження може бути використано для дослідження поведінки та взаємодії між партнерами у реальних ситуаціях. Цей метод може бути особливо корисним для дослідження того, які характеристики партнера є

привабливими для учасників дослідження та які характеристики можуть впливати на довготривалість відносин.

Дослідження може бути проведено за допомогою аналізу соціальних мереж, які можуть дати інформацію про те, як учасники дослідження сприймають та розуміють різні аспекти формування образу шлюбного партнера.

Електроенцефалографія (EEG) може бути використана для вивчення реакції головного мозку на різні характеристики шлюбного партнера. Такий метод дослідження може дати додаткову інформацію про те, як різні аспекти шлюбного партнера впливають на психологічну реакцію учасників дослідження [8, с.20].

Дослідження може бути проведено за допомогою психологічних тестів, які можуть дати інформацію про те, які характеристики шлюбного партнера є важливими для учасників дослідження та які фактори можуть впливати на формування образу шлюбного партнера.

Кожен з цих методів дослідження має свої переваги та обмеження, тому важливо вибрати той, який найкраще відповідає поставленій задачі дослідження. Також, комбінація різних методів дослідження може дати більш розуміння образу шлюбного партнера та факторів, що впливають на його формування.

Крім того, важливо враховувати етичні аспекти дослідження, особливо при дослідженні молодих людей. Дослідники мають бути особливо уважними до конфіденційності та приватності учасників дослідження, а також до можливих наслідків для їхнього психологічного благополуччя.

Загалом, дослідження соціально-психологічних чинників формування образу шлюбного партнера у юнацькому віці є складним процесом, який вимагає використання різноманітних методів та звернення уваги на етичні аспекти. Результати такого дослідження можуть бути корисні для розуміння того, які фактори впливають на формування уявлень про ідеального партнера

у молодіжному віці та які аспекти цього уявлення можуть бути важливими для успішних відносин у майбутньому.

Проведення соціально-психологічного дослідження з метою вивчення чинників формування образу шлюбного партнера серед респондентів юнацького віку має свої особливості. Для дослідження необхідно вибрати вікову групу респондентів, які знаходяться в юнацькому віці. Важливо звернути увагу на те, щоб респонденти були відповідної вікової категорії та не мали досвіду шлюбних відносин, щоб не викривати результати дослідження.

Юність – є перехідним періодом від дитинства до дорослості, який зазвичай охоплює віковий діапазон від 15-17 до 23 років. Це час значних змін у фізичному, психологічному та соціальному розвитку людини [1, с.13].

Фізично, юність характеризується швидким ростом тіла, зміною голосу, появою вторинних статевих ознак та іншими змінами, пов'язаними з підлітковим періодом. Юність також характеризується підвищеною енергією, активністю та інтересом до нових досвідів та ідей.

Психологічно, цей період може бути складним, оскільки юність часто стикається з пошуком власного ідентичності, розгортанням внутрішнього світу, розвитком соціальних вмінь та здібностей. Юність може відчувати стрес та тривогу, пов'язані зі змінами у житті, такими як перехід до нової школи або коледжу, знайомство з новими людьми та іншими викликами.

Соціально, юність може бути часом експериментів зі стосунками, формуванням своєї ідентичності та місця в суспільстві. Це також може бути часом, коли юність вирішує, які професійні шляхи вона хоче обрати та які цінності важливі для неї.

В загальному, вік "юність" є важливим періодом у житті людини, коли вона зазнає багатьох змін і викликів, але також має багато можливостей для розвитку і зростання [1, с.20].

Дослідження з молоді потребує особливої уваги до етичних аспектів. Необхідно забезпечити конфіденційність та приватність учасників дослідження, а також дбати про їхнє психологічне благополуччя. Дослідники

мають бути особливо уважними до можливих негативних наслідків дослідження та забезпечувати етичну обґрунтованість своїх дій.

Важливо правильно сформулювати питання для респондентів, щоб отримати максимально об'єктивні відповіді. Необхідно уникати запитань, які можуть бути сприйняті як провокація або дискримінація. Також важливо забезпечити, щоб питання були зрозумілими та логічними для респондентів.

Після проведення дослідження необхідно аналізувати отримані результати, щоб встановити тенденції та залежності в формуванні образу шлюбного партнера серед респондентів. Важливо використовувати статистичні методи для перевірки гіпотез та виявлення зв'язків між різними соціально-психологічними чинниками.

Після аналізу результатів дослідження важливо розповсюдити їх серед наукової та професійної спільноти, а також серед батьків та вихователів. Отримані результати можуть бути корисними для розробки програм та стратегій з профілактики соціально-психологічних проблем у молодіжному середовищі [9, с.17].

У різних країнах та культурах можуть існувати різні уявлення про ідеального шлюбного партнера, тому важливо враховувати соціокультурний контекст дослідження.

Отже, проведення соціально-психологічного дослідження щодо формування образу шлюбного партнера серед респондентів юнацького віку потребує врахування ряду особливостей. Важливо дотримуватись етичних принципів, правильно формулювати питання, вибирати відповідні методи дослідження та аналізувати отримані результати. Наведеним методикам та підходам дослідження відповідають Тест-картка оцінки готовності до сімейного життя І.Ф. Юнда, спрямована на визначення рівня психологічної готовності до шлюбу та Опитувальник «Мотиви одруження» (С. І. Голод). Розглянемо дані методи більш детально далі.

2.2. Тест-картка оцінки готовності до сімейного життя І.Ф. Юнда, спрямована на визначення рівня психологічної готовності до шлюбу

«Тест-картка перевірки готовності до сім'ї» І.Ф. Юнда – методика допомагає діагностувати готовність майбутнього подружжя до виконання сімейних функцій: створення позитивного сімейного фону, підтримання шанобливих, доброзичливих стосунків з рідними, виховання дітей, інтимного життя подружжя, побудова здорового сімейного розпорядку тощо [18].

Зміст тесту представляє типові ситуації між подружжям, взаємодію в рамках 10 сімейних функцій. Для оцінки готовності до сімейного життя респонденту необхідно вибрати один із трьох варіантів відповіді (правильний, можливий, неправильний) у кожній із десяти запропонованих ситуацій і підрахувати оцінки в балах за шкалою оцінювання для кожної з трьох форм поведінки (в усіх десяти). Бланк опитувальник наведено в Додатку А.

Сума балів від 70 до 120 свідчить про адекватну підготовленість до сімейного життя, 22-70 балів – про приблизно задовільну, нижче 22 балів – про недостатню підготовленість.

За допомогою тестової карти також можна спробувати оцінити перспективи благополуччя подружніх відносин. Для цього бали, підраховані окремо (від нареченого і нареченої, чоловіка і дружини), додаються разом, щоб отримати загальний бал, який відображає думки обох подружжя. Потім слід розділити отримане на два, тобто визначити середнє арифметичне для пари. Якщо бажаний показник знаходиться в межах 80-120 балів, то прогноз подружньої гармонії дуже сприятливий, від 30-80 - сприятливий, нижче 30 балів 28 – несприятливий [18].

Застосування методики оцінки готовності до сімейного життя серед респондентів юнацького віку може бути корисним інструментом для оцінки їх психологічної готовності до шлюбу та сімейних стосунків. Проте, при застосуванні такої методики серед респондентів юнацького віку, необхідно враховувати деякі особливості, які можуть впливати на результати тестування.

Одна з основних особливостей респондентів юнацького віку полягає у їх нестабільній психічній та емоційній стійкості. Юні люди можуть бути більш схильні до різних емоційних реакцій, таких як експресивність, підвищена чутливість до критики та зневаги, боязнь невдачі тощо. Тому, при застосуванні методики оцінки готовності до сімейного життя серед респондентів юнацького віку, необхідно враховувати їх емоційний та психологічний стан, а також бути чутливим до їх індивідуальних особливостей та контексту їх життя.

Також важливо враховувати, що респонденти юнацького віку можуть мати обмежені життєві досвід та знання про сімейне життя та шлюб. Тому, перед застосуванням методики, може бути корисним провести попередню підготовку респондентів, забезпечивши їх необхідною інформацією та знаннями.

2.3. Опитувальник «Мотиви одруження» (С. І. Голод)

Часто для виявлення мотивів вступу до шлюбу в різних груп населення використовується опитування. Один з найбільш класичних методів - це дослідження С.І. Голода. Автор, додавши до вже відомих мотивів любові, спільні інтереси та матеріальну вигоду, включив у список також почуття самотності та співчуття, ймовірність народження дитини незабаром, наявність житла у партнера, а також допускав випадковість стосунків. Важливим є те, що дослідження дозволило встановити не тільки гендерні уподобання, але й зв'язок з задоволеністю шлюбом, тим самим обґрунтовуючи його потенційний успіх або невдачу [19].

Респондент повинен оцінити вплив кожної з перерахованих причин на рішення одружитися за 5-бальною шкалою, де 5 балів представляють максимальну серйозність причини, а 1 бал — мінімальну.

Дозволяються «відкриті поля», де особа може, за бажанням, додати незгадані вище причини одруження, які вплинули на її рішення, та оцінити ступінь їхнього впливу.

Обробка включає обчислення середніх групових значень. За результатами дослідження для досліджуваної групи було складено загальний мотиваційний профіль причин шлюбу.

Допускається частотний аналіз результатів з урахуванням тяжкості причин. Для цього всі дані поділяють на три групи, які вказують на різний ступінь вираженості: висока – 4-5 балів, середня – 3 бали і низька – 1-2 бали. Результатом є визначення домінуючих і відкинутих шлюбних мотивів. Відповідно до ідеї багатомотивованості діяльності, яка в даному випадку спрямована на вибір чоловіка/дружини, пріоритетні мотиви (умовно перші п'ять-сім) аналізуються через призму оптимальності/неоптимальності [19].

Якісний аналіз дозволяє оцінити ступінь оптимальності того чи іншого вибору. Оптимальними мотивами в даному випадку є любов, спільні інтереси та погляди, бажання стати батьками, психологічна та фінансова готовність до створення сім'ї.

Відносно оптимальними можна вважати такі причини: стабільні статеві стосунки; відповідний вік; тривалість відносин до шлюбу; дотримуватися традицій; прагнення безпеки, безпеки; набуття статусу сімейної особи; Підтримка рішень батьків.

Решта причин досить неоптимальні: почуття самотності та співчуття; ймовірність передчасного народження дитини; нещасний випадок; матеріальна забезпеченість партнера та наявність у нього житлової площі; вихід з батьківського піклування; бажання бути як усі; помста; бажання заповнити внутрішню порожнечу; вплив наполягання партнера; зміна (підвищення) соціального статусу; вирішення побутових проблем (завдань); Реалізація очікувань близьких; прихильність до партнера.

РОЗДІЛ 3 ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ ШЛЮБНОГО ПАРТНЕРА У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

3.1. Організація емпіричного дослідження

У юнацькому віці формується образ ідеального шлюбного партнера, що може відрізнятися від уявлень дорослих людей. Соціально-психологічні чинники впливають на формування цього образу та можуть мати вирішальне значення в процесі становлення особистості. Усі чинники можуть взаємодіяти між собою і формувати складний образ ідеального партнера у юнака. Важливо зрозуміти, що цей образ може змінюватися з часом, оскільки молодь продовжує розвиватися та змінюватися із зміною життєвих обставин та досвіду.

Об'єктом емпіричного дослідження є соціально-психологічні чинники, що впливають на формування образу шлюбного партнера студентами Київського національного лінгвістичного університету.

Мета дослідження – емпірично дослідити соціально-психологічні чинники, які впливають на формування образу шлюбного партнера студентами Київського національного лінгвістичного університету.

Гіпотеза дослідження: існують певні соціально-психологічні чинники, які впливають на формування образу шлюбного партнера у студентів Київського національного лінгвістичного університету, і ці чинники можуть бути пов'язані з такими факторами рівень готовності до шлюбу та мотиви.

Для цього вирішувалися такі **завдання:**

1. Дослідити рівень рівня психологічної готовності до шлюбу
2. Визначити мотиви вступу до шлюбу

Емпіричне дослідження проводилось у наступні етапи.

На першому етапі здійснювалось опрацювання наукової літератури з даної проблематики, формування гіпотези, визначення об'єкту, предмету та

завдань дослідження. На другому етапі проведено емпіричне дослідження та оброблялася отримана інформація, здійснювався її теоретичний аналіз. На третьому етапі проводився аналіз результатів емпіричного дослідження, який передбачав характеризування отриманих емпіричних даних та формулювання висновків і рекомендацій.

Нами була сформована вибірка, до якої увійшли 30 респондентів віком 17-21 рік, із них 15 дівчат та 15 хлопців.

З урахуванням існуючих карантинних правил та обмежень через пандемію COVID-19, а також через воєнний стан в Україні, для полегшення проведених обрахунків та мінімізації помилки, інструментом дослідження обрано опитування за допомогою онлайн-форми Google у форматі посиланням направлявся конкретному респонденту зручним йому способом: messenger, Viber, Telegram, e-mail. Після виконання завдань, респондент зберігав відповіді, доступ до яких є лише у того, хто направив посилання. Після проходження опитування, відповіді експортуються у форматі Excel на для подальшого аналізу та інтерпретації.

Для вирішення поставлених завдань та перевірки гіпотези ми використали комплекс взаємодоповнюючих **методів**: теоретичний (аналіз, порівняння та узагальнення психолого-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми), порівняльний та структурний методи (для порівняння особливостей соціальної активності підлітків із комп'ютерною залежністю), емпіричні (психодіагностичні методи, метод перехресного зрізу), методи обробки даних (кількісний та якісний аналіз).

Психодіагностичні методики, які використано в дослідженні:

Тест-картка оцінки готовності до сімейного життя за методикою І.Ф.Юнда;

виявлення мотивів одруження за методикою С.І. Голод.

Тривалість проведення дослідження – березень-квітень 2023 рр.

3.2. Інтерпретація отриманих результатів

Оцінка готовності до сімейного життя може бути важливим соціально-психологічним чинником у формуванні образу ідеального партнера у юнацькому віці. Важливо пам'ятати, що цей образ може змінюватися з часом та досвідом, тому розвиток здорових та реалістичних уявлень про ідеального партнера може стати важливим кроком у формуванні здорових та задоволених стосунків у майбутньому.

На першому етапі дослідження, було проведено тестування оцінки готовності до сімейного життя за методикою І.Ф.Юнда. Результати тест-картки відображено в табл.3.1.

Таблиця 3.1

Результати оцінки готовності до сімейного життя

Підготовленість до сімейного життя	Дівчата		Хлопці		Всього	
	К-сть	%	К-сть	%	к-сть	%
Достатня	5	35,7	3	18,2	8	28
Задовільна	8	50	8	54,5	16	52
Недостатня	2	14,3	4	27,3	6	20

Адекватна підготовленість до сімейного життя спостерігається у 35,7% дівчат і 18,2% хлопців, що свідчить про високий рівень обізнаності молоді щодо особливостей шлюбно-сімейних стосунків.

Переважає більшість хлопців (54,5%) і дівчат (50%) мають задовільну готовність до сімейного життя, тому ці випускники середньої школи мають достатні уявлення про шлюб і сім'ю, але ще не повністю готові до сімейного життя.

Недостатню підготовленість до сімейного життя виявили 27,3% хлопців і 14,3% дівчат. У цих учнів необхідно розвивати позитивні уявлення про шлюб і сім'ю та формування сімейних цінностей.

Відобразимо на рис.3.1 загальну інтерпретацію результатів дослідження.

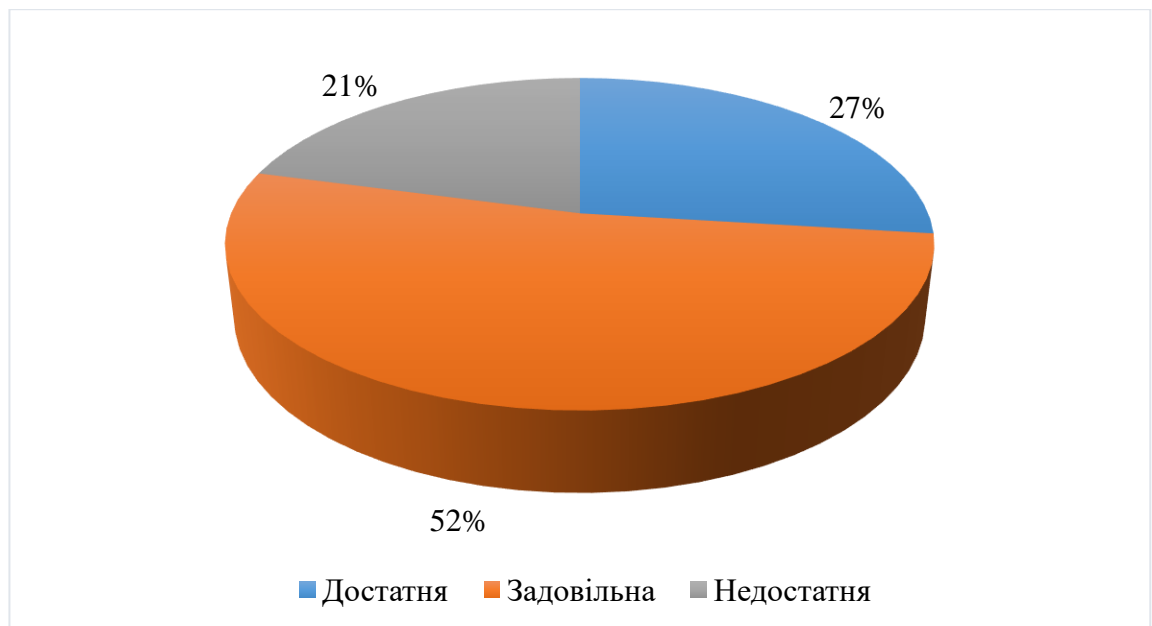

Рис.3.1. Загальні результати готовності до сімейного життя респондентів у юнацькому віці

Аналіз отриманих даних на рис.3.1 показав, що більше половини опитаних старшокласників мають усвідомлені уявлення про шлюбно-сімейні стосунки. Слід зазначити, що відсоток підготовлених до сімейного життя дівчат вищий, ніж хлопців. Можливо, це пов'язано з тим, що з раннього дитинства дівчаток більше цікавлять сімейні, гендерні відносини. Третина опитаних респондентів потребують формування готовності до сімейного життя.

Усі респонденти обирали такі відповіді, як дружнє, спільне вирішення сімейних ситуацій, взаємодопомога та підтримка один одного, вміння почути думку партнера. Готовність розуміється як особистісна конфігурація, основними системними компонентами якої є ціннісні орієнтації, подружня мотивація, уявлення про подружню ієрархію, подружні установки та очікування, уявлення про подружні стосунки. Тобто можна зробити висновок, що уявлення про шлюб у пар зближуються, така ж тенденція була помітна і при першому аналізі анкет.

З цього можна зробити висновок, що когнітивний компонент готовності до створення сім'ї розвинений, хлопці та дівчата точно знають, які функції виконуються в сімейному житті, які ролі виконують окремі члени сім'ї.

Середні показники за результатами тестування в парах свідчать про досить гармонійні сімейні стосунки в майбутньому, а значить, варіанти вирішення тих чи інших життєвих ситуацій збігаються, але, як бачимо, хтось їх розкрив більшою мірою, хтось меншою, є ще деякі відмінності, як і з даними опитування.

Отже, проведений аналіз показав, що у респондентів готовність до сімейного життя включає у себе розуміння відповідальності, здатності до компромісів, вміння вирішувати конфлікти, здатність до емоційного підтримання та співпраці в розвитку стосунків. Оцінка цих аспектів може допомогти юнаку визначити, які якості та риси є важливими для його майбутнього партнера. Крім того, готовність до сімейного життя може впливати на уявлення про ідеального партнера у юнацькому віці.

Наступним етапом дослідження, є виявлення мотивів одруження за методикою С.І. Голод. Мотиви одруження можуть впливати на соціально-психологічні чинники формування образу шлюбного партнера в юнацькому віці. Наприклад, якщо мотивом одруження є бажання задовольнити суспільні очікування або отримати матеріальну вигоду, це може призвести до формування образу партнера з високим соціальним статусом або багатством, а не з важливими для стосунків якостями, такими як взаємна любов, розуміння та підтримка.

З іншого боку, якщо мотивом одруження є бажання знайти співпереживання та розуміння, то це може призвести до формування образу партнера, який відповідає цим потребам. Такі мотиви можуть сприяти формуванню образу ідеального партнера з важливими для майбутньої родини якостями, такими як довірливість, взаємна підтримка, відповідальність та здатність до компромісів.

Крім того, мотиви одруження можуть впливати на соціально-психологічні чинники, пов'язані з розвитком стосунків. Наприклад, якщо мотивом одруження є бажання знайти емоційну підтримку та розуміння, то це може сприяти формуванню образу партнера, який має схожі інтереси та хобі, спільні цінності та життєву позицію.

На першому етапі роботи ми опрацьовували анкети піддослідних, в яких їм пропонувалося вказати мотиви шлюбу. Отримані результати ми перевели у відсотки та представили у вигляді графіків, рис.3.2 та рис.3.3

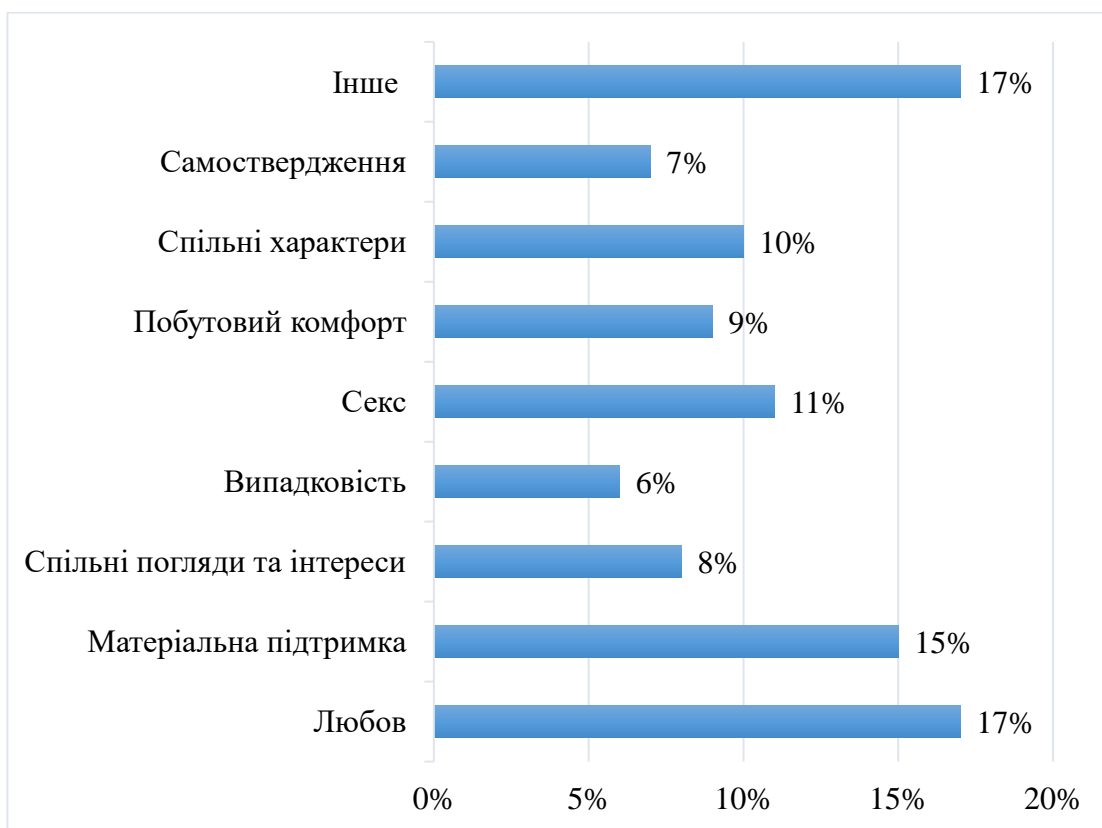

Рис. 3.2. Шлюбні мотиви дівчат, %

З рис.3.2 видно, що 17% жінок основним мотивом вступу в шлюб назвали «кохання», 15% опитаних жінок – «матеріальну підтримку майбутнього чоловіка», вагоме місце посідає такий аспект як інтимна близькість – 11% та спільність характерів – 10%, тоді як побутовий комфорт становить 9% та випадковість лише лише 6%. «Інше» також вказали 17% жінок.

Рис. 3.3. Шлюбні мотиви хлопців, у відсотках

Аналіз рис. 3.3 дозволяє стверджувати, що для 16% чоловіків основною причиною одруження є «матеріальна підтримка майбутньої дружини». Трохи менше, 15% опитаних чоловіків, вказали на «спільність поглядів та інтересів». 14% - «Чекаю на дитину» і лише 13% чоловіків назвали мотивом одруження «любов» та такий же відсоток – секс. Вагоме місце мають і побутовий комфорт та спільні характери – 10% та 9% відповідно.

Наступним етапом дослідження за даною методикою є загальне групування результатів дослідження із розподілом на 1-3 місце, з метою виявлення ключових чинників які спонукають до шлюбу, рис.3.4.

Отже, мотиви одруження можуть впливати на формування образу ідеального партнера у юнацькому віці та сприяти розвитку певних соціально-психологічних чинників, які визначають вибір партнера в майбутньому.

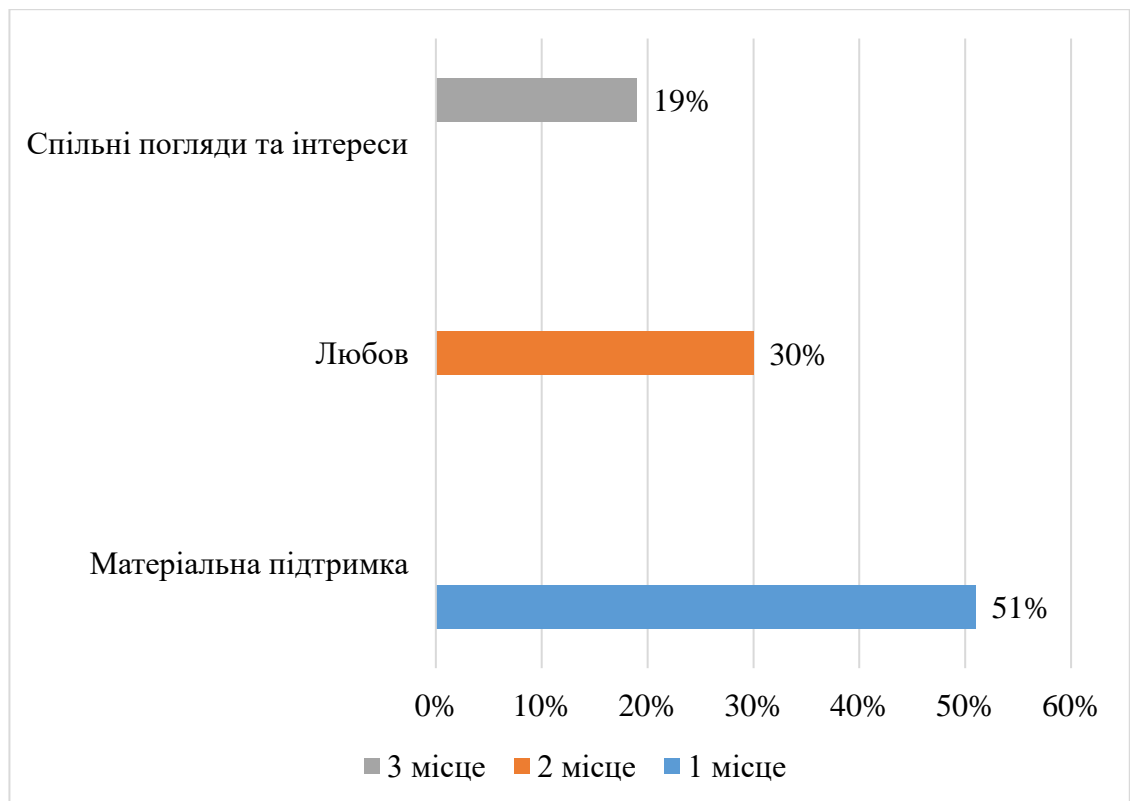

Рис.3.4. Загальні результати дослідження мотивів до шлюбу, %

Важливо розуміти, що мотиви одруження можуть змінюватися з часом та досвідом життя, тому образ ідеального партнера може змінюватися відповідно до цих змін. Також важливо враховувати, що образ ідеального партнера може бути впливованим не тільки мотивами одруження, але й соціальними нормами та культурними традиціями, які можуть мати вплив на вибір партнера.

Узагальнюючи проведені дослідження, можемо підтвердити гіпотезу про те, що існують певні соціально-психологічні чинники, які впливають на формування образу шлюбного партнера у студентів Київського національного лінгвістичного університету, і ці чинники можуть бути пов'язані з такими факторами рівень готовності до шлюбу та мотиви. Відтак, чим вищий рівень готовності до шлюбу тим прагматичніші мотиви: рівень матеріального забезпечення спільні інтереси та любов.

ВИСНОВКИ

В даній роботі відображено результати емпіричного дослідження соціально-психологічних чинників формування образу шлюбного партнера у юнацькому віці. Підсумовуючи, можна зробити наступні висновки.

1. сучасний шлюб має багато психологічних та соціальних аспектів. Партнери мають більше можливостей для висловлення своїх потреб та бажань, але це може стати джерелом конфліктів. Комунікація стає викликом у сучасному світі, де більшість пар працюють на роботі та використовують технології. Зміна ролі жінки та соціальні зміни можуть також вплинути на шлюб та відносини взагалі.

2. формування адекватних сімейно-шлюбних уявлень у юнацькому віці є дуже важливим етапом у розвитку особистості. Для цього необхідно створити сприятливі умови в сім'ї, культурному та соціальному середовищі, надати належну освіту та підтримку молодим людям.

3. проведення соціально-психологічного дослідження щодо формування образу шлюбного партнера серед респондентів юнацького віку потребує врахування ряду особливостей. Важливо дотримуватись етичних принципів, правильно формулювати питання, вибирати відповідні методи дослідження та аналізувати отримані результати. Наведеним методикам та підходам дослідження відповідають Тест-картка оцінки готовності до сімейного життя І.Ф. Юнда, спрямована на визначення рівня психологічної готовності до шлюбу та Опитувальник «Мотиви одруження» (С. І. Голод). Розглянемо дані методи більш детально далі.

4. «Тест-картка перевірки готовності до сім'ї» І.Ф. Юнда – методика допомагає діагностувати готовність майбутнього подружжя до виконання сімейних функцій: створення позитивного сімейного фону, підтримання шанобливих, доброзичливих стосунків з рідними, виховання дітей, інтимного життя подружжя, побудова здорового сімейного розпорядку тощо.

Застосування методики оцінки готовності до сімейного життя серед респондентів юнацького віку може бути корисним інструментом для оцінки їх психологічної готовності до шлюбу та сімейних стосунків.

5. виявлення мотивів одруження за методикою С.І. Голод. Мотиви одруження можуть впливати на соціально-психологічні чинники формування образу шлюбного партнера в юнацькому віці. Наприклад, якщо мотивом одруження є бажання задовольнити суспільні очікування або отримати матеріальну вигоду, це може призвести до формування образу партнера з високим соціальним статусом або багатством, а не з важливими для стосунків якостями, такими як взаємна любов, розуміння та підтримка.

6. Нами була сформована вибірка, до якої увійшли 30 респондентів віком 17-21 рік, із них 15 дівчат та 15 хлопців.

Аналіз отриманих даних за методикою І.Ф.Юнда показав, що більше половини опитаних старшокласників мають усвідомлені уявлення про шлюбно-сімейні стосунки. Слід зазначити, що відсоток підготовлених до сімейного життя дівчат вищий, ніж хлопців. Можливо, це пов'язано з тим, що з раннього дитинства дівчаток більше цікавлять сімейні, гендерні відносини. Третина опитаних респондентів потребують формування готовності до сімейного життя.

Усі респонденти обирали такі відповіді, як дружнє, спільне вирішення сімейних ситуацій, взаємодопомога та підтримка один одного, уміння почути думку партнера. Готовність розуміється як особистісна конфігурація, основними системними компонентами якої є ціннісні орієнтації, подружня мотивація, уявлення про подружню ієрархію, подружні установки та очікування, уявлення про подружні стосунки. Тобто можна зробити висновок, що уявлення про шлюб у пар зближуються, така ж тенденція була помітна і при першому аналізі анкет.

Аналіз мотивів одруження за методикою С.І. Голод показав, що 17% жінок основним мотивом вступу в шлюб назвали «кохання», 15% опитаних жінок – «матеріальну підтримку майбутнього чоловіка», вагоме місце посідає

такий аспект як інтимна близькість – 11% та спільність характерів – 10%, тоді як побутовий комфорт становить 9% та випадковість лише лише 6%. «Інше» також вказали 17% жінок.

Для 16% чоловіків основною причиною одруження є «матеріальна підтримка майбутньої дружини». Трохи менше, 15% опитаних чоловіків, вказали на «спільність поглядів та інтересів». 14% - «Чекаю на дитину» і лише 13% чоловіків назвали мотивом одруження «любов» та такий же відсоток – секс. Вагоме місце мають і побутовий комфорт та спільні характери – 10% та 9% відповідно.

Узагальнюючи проведені дослідження, можемо підтвердити гіпотезу про те, що існують певні соціально-психологічні чинники, які впливають на формування образу шлюбного партнера у студентів Київського національного лінгвістичного університету, і ці чинники можуть бути пов'язані з такими факторами рівень готовності до шлюбу та мотиви. Відтак, чим вищий рівень готовності до шлюбу тим прагматичніші мотиви: рівень матеріального забезпечення спільні інтереси та любов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарчук О. І., Нежинська О. О. Психологічні умови формування гендерної компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів : монографія / О. І.Бондарчук, О. О. Нежинська. – Київ: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014. – 180 с.
2. Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності / Ред. кол. М. Бабак, О. Давліканова, М. Дмитрієва, М. Козир, Л. Компанцева, К. Левченко, М. Скорик, О. Сусллова; оновл. вид. – К.: «Вістка», 2021. – 170 с.
3. Говорун Т. В. Гендерна психологія: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Т. В. Говорун, О. М. Кікінежді. – Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. – 308 с.
4. Джеймс М. Рожденные выигрывать. Трансакционный анализ с гештальтупражнениями / М. Джеймс, Д. Джонгвард; пер. с англ.; общ. ред. и послесл. Л. А. Петровской. – М.: Издательская группа «Прогресс», «Прогресс-Универс», 1995. – 336 с.
5. Кізь О. Б. Проблеми становлення особистості в умовах гендерної депривації // Вісник Національного університету оборони України : збірник наукових праць. Київ : НУОУ, 2021. Вип. 3 (61). С. 35-49.
6. Кізь О.Б. Психолого-педагогічні та соціальний виміри гендерної депривації в освіті / О. Кізь // Humanitarium. // Humanitarium. — Переяслав ; Ніжин : Лисенко М. М., 2020. — Том. 43, вип. 1 : Психологія. — С. 51–66.
7. Кікінежді О. М. Гендерна ідентичність в онтогенезі особистості : монографія / О. М. Кікінежді. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. – 400 с.
8. Кравець В. П. До проблеми гуманізації освітньо-виховного простору сучасної української школи / В. П. Кравець, О. М. Кікінежді, І. М.Шульга // Освітологія, 2018. № 7. – С. 15–21.
9. Москаленко В.В. Соціалізація особистості: монографія / В. В. Москаленко. – Київ: Фенікс, 2013. – 540 с.

10. Нянько Л. Ю. Ціннісне ставлення до батьківства студентів закладів вищої освіти : дипломна робота магістра : 053 Психологія / Л. Ю. Нянько ; Хмельниц. нац. ун-т. – Хмельницький, 2020. – 94 с.
11. Пагу, А. Д. Психологічна готовність до сімейного життя = Psychological preparedness for family life : кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» / А. Д. Пагу ; наук. керівник д.психол.н., професор І. С. Попович ; Міністерство освіти і науки України ; Херсонський держ. ун-т, Ф-т психології, історії та соціології, Кафедра загальної та соціальної психології. – Херсон : ХДУ, 2020. – 50 с.
12. Роменець В. А. Вчинок і постання канонічної психології / В. А. Роменець // Людина. Суб'єкт. Вчинок: Філософсько-психологічні студії / за заг. ред. В. О.Татенка. – Київ : Либідь, 2006. – С. 11–37
13. Січка В. І. Особливості розвитку образу світу у підлітків з різним соціальним статусом // INNOVATIVE SOLUTIONS IN MODERN SCIENCE № 8(8), 2016/ - с. 1 - 9 52.
14. Словник гендерних термінів / Укладач З. В. Шевченко. – Черкаси: видавець Чабаненко Ю., 2016. – 336 с.
15. Татенко В. Методологія суб'єктно-вчинкового підходу: соціально-психологічний вимір : монографія / В. Татенко. – К. : Міленіум, 2017. – 184 с.
16. Ховряк О. Особливості розвитку самоставлення підлітків, що виховуються в неповних сім'ях [Елекстронний ресурс] // Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/45>
17. Як будувати власне майбутнє: життєві завдання особистості : наук. моногр. / [Т. М. Титаренко, О. Г. Злобіна, Л. А. Лепіхова та ін.] ; за наук. ред. Т. М. Титаренко ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. – 512 с.
18. Ackerman N. W. The psychodynamik of family life / N. W. Ackerman. – N.Y.: Basic Books, 1958. – 379 p.
19. Bandura Albert J. Social Learning – Theory / Albert J. Bandura. – Englewood Cliffs, NJ: – Hall,1977.

ДОДАТКИ

Додаток А

Тест-карта оцінки готовності до сімейного життя (І.Ф. Юнда)

«Виберіть у кожній із запропонованих 10 ситуацій за одним із трьох варіантів відповіді.

Типові ситуації, варіанти поведінки.	Так	Можливо	Ні
I. У юнака (дівчата) неприємності на роботі			
1) невдоволення, закиди в неквапливості, невмінні ладнати з начальством, вирішувати виробничі питання;			
2) спокійно-дружні стосунки, іноді з втіхою та поділом прикрості;			
3) співпереживання, прояв ніжності, прагнення заспокоїти, підтримати впевненість у правоті.			
II. Зустріч гостей – батьків, родичів та друзів:			
1) прийом простий, без особливого ентузіазму, чайний стіл з обговоренням сімейних проблем та новин;			
2) прийом без будь-якого ентузіазму, без проявів ознак належної поваги, у розмові часом прослизає невдоволення;			
3) прийом в урочистій обстановці, зі святково накритим столом, улюбленими стравами гостей, культурно-розважальною програмою.			
III. Спільні покупки, заготівля продуктів:			
1) дружнє обговорення планів, у яких всі члени сім'ї беруть посильне, але активну участь;			
2) одноосібне прийняття рішення, одне із подружжя віддає розпорядження, інший виконує їх;			
3) байдуже ставлення до майбутнього, негативні висловлювання щодо планів з подальшою критикою зробленого, сварками щодо цього.			
IV. «Мені ніколи, я працюю»:			
1) міркування типу: «Робота на роботі, а вдома час – сім'ї, особистого життя»; негативна, інколи дратівлива реакція на виробничі проблеми;			
2) ставлення до зайнятості чоловіка (дружини) що розуміє, хоч і без особливого інтересу до його (її) професії;			
3) поважне ставлення до професії, успіхів, живий інтерес до роботи чоловіка (дружини) та трудових проблем.			
V. Турбота про затишок, естетику побуту, чистоти одягу, білизни; прибирання квартири, приготування їжі з урахуванням різних смаків:			
1) міркування типу: «Ідеальний порядок у домі – моя мрія, але одна (один) я не в змозі впоратися, потрібні помічник та стимул»;			
2) перевагу самостійних занять домовництвом з адекватним сприйняттям доброзичливої критики та побажань, без відмов від корисної допомоги;			
3) міркування типу: «Визнаю, що порядок у домі – добре, але займатися ним немає жодного бажання; якби хтось взяв прибирання, прання та приготування їжі на себе, я була (був) дуже рада (рад)».			
VI. Сексуальні стосунки:			
1) стриманість та поміркованість у досягненні сексуального задоволення;			

2) сексуальні відносини займають домінуюче місце у сімейному житті, решта має підпорядковане значення;			
3) статеве життя відсувається на задній план, основні інтереси зосереджені на матеріальному забезпеченні, соціальному престижі, трудовій діяльності.			
VII. Турбота про потомство:			
1) міркування типу: «Поживемо собі, подумати про дитину пізно і за кілька років»; «Дитина в сім'ї потрібна, але хочу не більше одного».			
2) Бажання мати якнайбільше дітей;			
3) Бажання мати двох-трьох дітей.			
VIII. Турбота про виховання дітей:			
1) надання дитині можливості самовиховання, свободи вибору та дій;			
2) прагнення до різнобічного (інтелектуального, психоемоційного та фізичного) розвитку дитини;			
3) протиставлення інтелектуальних та спортивно-фізичних схильностей; курс на односторонній розвиток можливостей.			
IX. Самовдосконалення у межах сім'ї:			
1) турбота про всебічний розвиток кожного, індивідуальне оволодіння майстерністю, вироблення активної життєвої позиції;			
2) розвиток у старорингу (все лише удвох, разом), взаємне обмеження соціальної активності;			
3) дозвілля без цільових устремлінь, заохочення вільного проведення часу.			
X. Вибір та розвиток комунікабельності:			
1) імпонує скромну поведінку в суспільстві, сумлінна праця не пов'язана із прагненням завоювати загальну увагу, але цінується вміння відстоювати свої позиції;			
2) головним вважається вміння «не висуватись, бути непомітним у спілкуванні поза сім'єю, а часом і вдома»;			
3) прагнення вдосконалювати манери поведінки та форми спілкування, стверджувати та з гідністю представляти свою сім'ю та себе особисто.			

Ключ до інтерпретації результатів.

Типові ситуації	Вибраний варіант поведінки, бали.		
	Так	Можливо	Ні
I	-5	10	15
II	5	-3	10
III	10	5	-3
IV	-3	5	10
V	10	15	-5
VI	10	5	-3
VII	-5	15	10
VIII	-5	15	10
IX	10	5	-3
X	5	-3	10

Додаток Б

Опитувальник «Мотиви одруження» (С. І. Голод)

Перед вами перелік можливих причин одруження. Вам необхідно визначити вплив кожної з них на ваше рішення про одруження, використовуючи 5-бальну шкалу, де 5 балів відповідають максимальній виразності причини, а 1 бал відповідає її відсутності.

Причина	Відсутнє	Нижче середнього	Середнє	Вище середнього	Максимальне
Любовь	1	2	3	4	5
Общность интересов и взглядов	1	2	3	4	5
Чувство одиночества	1	2	3	4	5
Чувство сострадания	1	2	3	4	5
Вероятность скорого рождения ребенка	1	2	3	4	5
Случайность	1	2	3	4	5
Материальная обеспеченность партнера	1	2	3	4	5
Наличие жилплощади у партнера	1	2	3	4	5
Уход из-под опеки родителей	1	2	3	4	5
Стабильные сексуальные отношения	1	2	3	4	5
Стремление быть как все	1	2	3	4	5
Подходящий возраст	1	2	3	4	5
Желание стать родителем	1	2	3	4	5
Мсть	1	2	3	4	5
Желание компенсировать внутреннюю пустоту	1	2	3	4	5
Длительность периода отношений до брака	1	2	3	4	5
Влияние настояний партнера	1	2	3	4	5
Следование традициям	1	2	3	4	5
Изменение(повышение) социального статуса	1	2	3	4	5
Решение хозяйственно-бытовых проблем (задач)	1	2	3	4	5
Реализация ожиданий близких	1	2	3	4	5

Наличие обязательств перед партнером	1	2	3	4	5
Стремление к безопасности, защищенности	1	2	3	4	5
Обретение статуса семейного человека	1	2	3	4	5
Психологическая готовность к созданию семьи	1	2	3	4	5
Финансовая готовность к созданию семьи	1	2	3	4	5
Поддержка решения родителями	1	2	3	4	5

РЕЗЮМЕ

ПОПЕЛЬНЮК М.С.

Соціально-психологічні чинники формування образу шлюбного партнера у юнацькому віці

У роботі розкрито теоретичні аспекти соціально-психологічних чинників формування образу шлюбного партнера у юнацькому віці. Відображено методичні аспекти дослідження соціально-психологічних чинників формування образу шлюбного партнера у юнацькому віці. Проведено емпіричне дослідження соціально-психологічних чинників формування образу шлюбного партнера у юнацькому віці.

Ключові слова: соціальні чинники, психологічні чинники, шлюб, шлюбний партнер, образ шлюбного партнера, мотиви одруження, готовність до сімейного життя.

RESUME

POPELNIUK M.S.

Socio-psychological factors of forming the image of a marriage partner in youth

The work reveals the theoretical aspects of social and psychological factors in the formation of the image of a marriage partner in youth. The methodical aspects of the study of socio-psychological factors in the formation of the image of a marriage partner in youth are reflected. An empirical study of the socio-psychological factors of the formation of the image of the marriage partner in youth was carried out.

Key words: social factors, psychological factors, marriage, marriage partner, image of marriage partner, motives for marriage, readiness for family life.